

Fondi për të Drejtën Humanitare
Dokumentimi dhe Kujtesa

Shtojcë

Dosja e Lubisha Dikoviqit

Shtojca përmban ekstraktet nga dokumentet në dispozicion të publikut të UJ-së i cili më tej vërteton pretendimet e FDH-së të paraqitura në dosjen e Lubisha Dinkoviqit, të publikuar më datën 23.01.2012 për praninë e njësisë të brigadës së 37 të motorizuar të UJ-së në rajonin e Drenicës të Kosovës, ku kanë ndodhur vrasjet masive të civilëve shqiptarë dhe shkelje të tjera të rënda të drejtave humanitare ndërkombëtare.

Një pjesë e shtojcës është raporti luftarak i rregullt i brigadës së 37 të motorizuar, daljes së njësisë me datën 27.03.1999. në tt.692, të cilin viktimat e mbijetuara e identifikojnë si Fusha Vrogodoll/Vragodol ku ushtarët vranë 22 burra shqiptarë prej të cilëve katër mbijetuan.

Përveç kësaj, në shtojcë janë raportet e nënshkruara nga komandantit i njësitit 37 të motorizuar mbi vendosjen e kontrollit mbi civilët shqiptarë në fshatrat e komunës së Glllogocit/Glogovac dhe Skënderajit/Srbica në qytetet e cekura pasi mijëra shqiptarë janë dëbuar dhe të paktën 250 të vrarë nga kjo zona edhe pse nuk kanë marr pjesë në luftime.

Plani "Rrufeja 98", urdhëri i tretë i Armatës së UJ-së nga i cili është gjithashtu një pjesë e shtojcës në tërësi në dispozicion në faqen e internetit të FDH-së dhe në bazën e të dhënave publike të TPNJ tregojnë se disa grupe luftarake të brigadës 37 të motorizuar që në korik vitit 1998 kanë marr detyra shumë specifike „shkatërrimi i FVT dhe forcave të armatosura të rebeluar në KeM.

Që Lubisha Dikoviq nuk ka qenë një oficer shembullor as në raport me ushtarët e tij, gjë që nuk e rekomandon për shëfën e Shtabit flet dokumenti i Komandës së Korpusit të Prishtinës në të cilin gjenerali i dënuar Vladimir Lazareviq, komandant i KP-së me rastin e vdekjes së dy ushtarv të njësisë së brigadës 37 të motorizuar me datën 29.04.1999 në sulmin ajror të NATO-s paralajmëron Dikoviqin që shkak i vdekjes ishte jodisiplina dhe mospërfillja e vazhdueshme e urdhrave të „komandës së pandërprerë".

Komandanti i brigadës së 37 të motorizuar ka ditur (do duhej ta dinte) që shpartallimi i FSHT është bërë me granatimet e fshatrave, dëbimin e popullatës, me grabitje, përdhunime dhe vrasje të paligjshme të civilëve shqiptarë. Krimet janë përsëritur nga njëri në aksionin tjetër për "shpartallimin dhe shkatërrimin e FSHT." Për to dhe marrëdhëniet me Komandën e Përbashkët për KeM, Lubisha Dikoviq është dashur të flas pas rënies së Slllobodan Millosheviqit. Ai këtë nuk e bëri, por si një dëshmitar për mbrojtjen e gjeneralit Lazareviq, në lëndën Prokurori kundër M. Milutinoviq dhe të tjerët e mbrojtje gjeneralin e akuzuar dhe mohoi që ishte në dijeni për krimet dhe varrezat masive në zonën e tij të përgjegjësisë.

1. Përparimi në shërbim

Gradën e majorit të UJ-së e ka fituar në vitin 1994 për meritat në mbrojtjen e atdheut nga “sulmi i ekstremistëve myslimanë në Skelani, Srebrenica dhe Bratunci”, në pozitën e komandantit e batalionit të 16-të kufitar¹.

Gradën e kolonelit e fiton në vitin 1998 kur Komanda e Armatës së 3-të ka vendosur planin “Rrufeja 98”.

Shef i shtabit të brigadës 37 të motorizuar është emëruar në vitin 1998.

Komandant i brigadës së motorizuar është emëruar më 3 nëntor të vitit 1998².

Në mënyrë të përsheptuar është graduar me gradën e kolonelit në fillim të marsit të vitit 1993³.

Në emër të brigadës së 37 të motorizuar ka marrë dekoratën e Heroit të Popullit më 16.06.1999 me vendim të presidentit të RSFJ-së Slllobodan Millosheviq.

Gradën e general majorit të Ushtrisë së Serbisë e ka marrë në vitin 2005⁴.

Gradën e general kolonelit në vitin 2009⁵.

2. Vrasja e dy ushtarëve të brigadës së 37 të motorizuar

Më 29.04.1999 në mes të orës 15:00 dhe 16:00 në rajonin e fshatit Orllat në sulmin e aviacionit të NATO-s janë vrarë dy pjesëtarë të brigadës së 37-të të motorizuar (Gjorgje Dunjiq dhe Lubinko Gjorgjeviq – identifikimi i identitetit FDH).

Në të njëjtën ditë, komandanti i Korpusit të Prishtinës, gjeneral major Vlladimir Llazareviq të shënjuar si shumë urgjente i ka dërguar komandës së brigadës të 37-të të motorizuar urdhërin mbi marrjen e masës së përgjegjësive për rrezikimin e sigurisë së njerëzve dhe njësisë.

„E vlerësoj se shkak i vrasjes së ushtarëve është pasojë e një mosdiscipline të skajshme të një pjese të përbërjes së brigadës së 37-të të motorizuar dhe moszbatimin e urdhërave të mija mbi kontrollën e plotë ndaj të gjitha përbërjeve dhe komandën e pandërprerë të njësisve komanduese⁶.

3. Detyra e brigadës së 37-të të motorizuar e paraparë me planin “Rrufeja 98”⁷

Sipas dokumentit “Rrufeja 98” të datës 29.07.1998 të cilën e ka nënshkruar komandanti i Armatës së 3-të të UJ-së gjeneral koloneli Dushan Samarxhiq është bërë ndarja e detyrave njësisve të korpusit të Prishtinës. Në fazën e parë e gjithë njësia e Korpusit të Prishtinës duke përfshirë grupin luftarak të brigadës së 37 të motorizuar. Ndërsa, është dashur është sigurojë kufirin shtetëror në drejtim në Shqipërisë dhe Maqedonisë, të mbrojë njësitet dhe objektet ushtarake nga veprimi i „DTG“, të sigurojë kalimin e komunikimit për furnizimin e njësisve dhe në bashkëveprim me forcat e MPB-së të Serbisë të marrë pjesë në shkatërrimin e “FSHT“ në zonën e përgjegjësive.

¹ Artikull, Ushtria “Shembull për gjeneratat”, faqe.9-13, 15.07.1999. (TPNJ,IT-05-87:Milutinoviç et al, Document Type: Submission, Date: 05/07/2006).

² Emisioni „Po, ndoshta jo“, deklarata e Miroslav Llazanjkskit, RTS, 26.01.2012.

³ Artikulli „Ushtria“, „Njerëzit e guximshëm të Drenicës, heronjtë e mbrojtjes“, faqe.11-13, 15.07.1999, kapetan Slllobodan Radenkoviç (TPNJ, IT-02-54:Millosheviç, Exhibit P320.106); Artikulli, „Ushtria“, „brigade e 37-të e motorizuar e UJ-së“, faqe.11-13, 15.07.1999. (TPNJ, IT-05-87: Milutinoviç dhe të tjerët, Document Type: Submission, Date: 05/07/2006).

⁴ Ushtria e Serbisë, faqe e internetit: <http://www.vs.rs/index.php?content=8709fe1d-fdf2-102b-9fa8-28e40361dc2e>

⁵ Njejte

⁶ TPNJ, Komanda e Korpusit të Prishtinës, 29.04.1999, Komandant, gjeeral-major Vlladimir Llazareviq; (MKSJ, IT-05-87:Milutinovic et al , Exhibit 5D00385).

⁷ TPNJ, Urdhwr pwr shkatërrimin e FVT dhe forcave tw armatosura tw kryengritura nw KeM, Komanda e Armatws sw 3-tw, DT.nr.6034-7/1, 29.08.1998 (TPNJ, IT-05-87:Milutinovic et al, Exhibit 4D00140).

4. Detyra e brigadës së 37-të të motorizuar e datës 7.03.1999.

„Në kohë paqe nuk kemi pasur aksione të cilat kanë përfshirë hyrjen në fshatra dhe pastrimin ngaqë këtë e bënte policia ushtarake ndërsa tani ne gjatë lëvizjes është dashur ta bëjmë këtë“⁸.

5. Pjesëmarrja e brigadës së 37-të motorizuar në operacionin e Drenicës

Me datën 22. 03.1999 Komanda e përbashkët për KeM ka lëshuar vendimin për shkatërrimin e “FSHT” në rajonin e Drenicës së Poshtme. Forcat e UJ-së të cilat kanë marrë pjesë në këtë sulm në komunën e Skënderaj/Srbica kanë qenë brigadat e motorizuara 37 dhe 125. Në operacion kanë marrë pjesë shtatë çeta të PJP-së dy nga të cilat ishin në komunikim të drejtëpërdrejtë me brigadën e 37-të të motorizuar. Vendi i komandës fillimisht ishte në Skënderaj/Srbici, e pastaj në fshatin Çikatovë/Čikatovo⁹.

Me datë 24. 03.1999 komanda e Përbashkët për KeM ka lëshuar edhe një urdhër njëjësive të UJ-së të ofrojë ndihmë forcave të MPB-së në shkatërrimin e “FSHT” në rajonin e Drenicës. Është vendosur që sulmin ndaj “FSHT” ta fillojë në ora 5:00 më 26.03.1999 brigada e 37-të e motorizuar (BG-37 dhe TG-37) ka marrë detyrë që të përkrahë forcat e MPB-së në drejtim të fshatrave Runik/Rudnik -Vitak- Klladërnice/Kladernica – Vojnikë/Voćnjak – Burojë/Broćna.

Komandanti i brigadës së 37-të motorizuar ka vepruar bazuar në atë urdhër duke bartur vendin e saj të komandës në fshatin Rudnik/Runik¹⁰.

5.1. Aktivitetet e grupës luftarake të brigadës së 37-të të motorizuar në rajonin ndërmjet Izbicë/Izbice dhe Kllodernicë/Kladernice

Fshati Runik/Rudnik është sulmuar më 25.03.1999. Banorët e kanë lëshuar fshatin dhe janë fshehur në fshatin fqinj Klladërnice/Kladernicu. Ditën tjetër, më 26. 03.1999 ka filluar shkëmbimi i zjarrit nga drejtimi i kodrës mbi fshat. Fshatarët dhe refugjatët të cilët gjendeshin në fshat e kanë lëshuar fshatin, i kanë lëshuar shtëpitë dhe janë larguar në mal.

Para hyrjes në mal, tek përroi, i kanë lënë traktorët. Të ikurit, rreth 500 meshkuj, gra dhe fëmijë, janë fshehur në fushë të rrethuar me dru. Aty kanë kaluar natën. Në mëngjesin e datës 27.03. 1999 kanë dëgjuar të shtëna në afërsi të tyre. Rreth orës 11.00 janë rrethuar nga ushtarët të cilët në gjuhën serbe kanë bërë titur “Dorëzohuni”. Para ushtarëve ka dalur Zeqir Mulaj (1939). Është goditur deri sa iu ka spjeguar në gjuhën serbe se të gjithë janë civil. Pastaj e kanë vrarë djalin e tij Arton Mulajn (1982). Për vdekje e kanë goditur Miradije Mulajn (1973). Pastaj kanë ndarë 22 meshkuj në mesin e të cilëve edhe Valonin e mitur të cilët në kolonë i kanë shpjer drejt malit. Pas 10 minutave është shfaqur një aeroplan i NATO-s pas së cilës ushtarët për tre orë rresht i kanë sharë dhe rrahur. Prap kanë urdhëruar lëvizjen duke i dërguar në drejtim të Izbicë/Izbice. Duke

⁸ Artikulli „Ushtria“, „Njerëzit e guximshëm të Drenicës, heronjtë e mbrojtjes“, faqe.11-13, 15.07.1999, kapetan Slobodan Radenković (TPNJ, IT-02-54:Millosević, Exhibit P320.106);

⁹ TPNJ, Komanda e përbashkët për KeM, Vendimi për thyrjen dhe shkatërrimin e FTSH në rajonin e Drenicës së Poshtme (TPNJ, IT-05-87:Milutinović et al, Exhibit P02031).

¹⁰ TPNJ, Komanda e përbashkët për KeM, 24.03.1999. Vendimi për përkrahjen e forcave të MPB-së në thyrjen dhe shkatërrimin e FTSH në rajonin e Drenicës (TPNJ, IT-05-87:Milutinović et al, Exhibit P01968).

shkuar në atë drejtim kanë arritur deri tek traktorët të cilët ata (fshatarët Runik/Rudnika dhe Vitak/Vitka) i kanë lënë afër përroit para hyrjes në mal. Ushtarët i kanë djegur të gjithë traktorët. Në rimorkio e njërit traktor ka qenë i shtrirë Osman Mulaj i cili ishte një i moshuar i pafuqishëm. Pastaj, shqiptarët e arrestuar i kanë dërguar në fushën e Vrogodoll/Vragodol¹¹.

Deri në ora 15.00 të datës 27.03.1999 njësitë e brigadës së 37-të të motorizuar kanë arritur në linjën tt.628 - tt.715 - 706 - 692. Tt 692 është një fushë në Vrogodoll/Vragodol, në mes të fshatit Izbicë/Izbice dhe Kllodernicë/Kladernice¹².

Ushtarët i kanë sjellur të burgosurit shqiptarë në fushë ku kanë qenë të vendosur një tank dhe një pizgauer dhe afër ishin shumë ushtarë. Ushtarët i kanë rreshtuar përballë tanksit dhe me gjuajtje rafalësh kanë vrarë këta meshkuj: Rustem (1932), Islam (1945), Rrahman (1943), Megjit (1972), Nuhi (1984) dhe Rifat (1949) Miftari; Idriz Sejdiu (1942); Mustafë Hyseni (1946); Murat Topalli (1931); Ahmet (1956), Rexhep (1964), Nazmi (1975), dhe Xhevdet (1967) Osmani; Ramadan Bekaj (1934), Bajram (1932) dhe Kadri Hasanaj (1940); Bashkim Imeraj (1976); Hysni Musa (1963)¹³. Pushkatimin e kanë mbijetuar katër meshkuj: Valoni trembëdhjetë vjeçar të cilin të plagosur në mesin e të vdekurve pas dy ditëve e kishin gjetur vendasit e fshatit Kllodernicë/Kladernice dhe Runik/Rudnika, Driton Mulaj dhe Ahmet dhe Isa Miftari.

6. Lënda Prokurori kundër M. Milutinovića dhe të tjerët

Prokurorja Carter – pyetje dëshmitarit Diković: Pra, edhe pse njësia e juaj ishte e angazhuar në mënyr direkte në atë rajon (operimi në Drenicë), askush nga UJ nuk ju ka thirrur në përgjegjësi nga asnjë nga këto operime apo të ofroni çfarëdo informacioni për gjetjen e varrezave masive?

Dëshmitari Diković – përgjegje: Jo. Më besoni se nuk e di se për cilat varreza masive jeni duke biseduar. Në asnjë varrezë masive nuk kam hasur, po e përsëris, në asnjë varrezë masive në atë rajon¹⁴.

7. Pjesëmarrjen e brigadës së 37-të të motorizuar në operacionin „Kamenica“

Me datë 30. 04.1999 në kohën nga ora 6.00 deri më 18.00 në hapësirën në mes të maleve të Qyqavicës/Čičavicës dhe rrugës Skënderaj/Srbica –Glllogoc/Glogovac, ku gjenden fshatrat Baks, Vërboc/Vrbovac, Dashec/Doševac, Shtuticë/Štutica, Çikatovë e Vjetër/Staro Čikatovo, Qirez/Ćirez, është realizuar aksioni në thyerjen dhe shkatërrimin e “FSHT”. Sipas raportit mbi realizimin e aksionit të cilin e ka nënshkruar komandanti i brigadës së 37-të të motorizuar, koloneli Lubisha Diković, janë vrarë 148 pjesëtarë të “FSHT” dhe zënë robër 172 persona¹⁵.

Në anën tjetër të dhënat e FDH-së tregojnë se më 30.04.1999 në përndjekjen e fshatarëve shqiptarë nga komunat e Glllogoc/Glogovac dhe Skënderaj/Srbica, pjesëtarë të UJ-së/MPB, në fshatrat e Vërboc/Vrbovac, Dashec/Doševac, Shtuticë/Štutica, Çikatovë e Vjetër/Staro Čikatovo

¹¹ Baza e të dhënave, FDH, Deklaratë A.M, FDH-15960.

¹² TPNJ, Komanda e brigadës së 37-të të motorizuar, 27.03.1999. Raporti i rregullt luftarak (TPNJ, IT-05-87:Milutinovic et al, Exhibit P02045).

¹³ Baza e të dhënave të FDH, Deklaratë I.M, FHP-20326.

¹⁴ TPNJ, lënda nr. IT-05-87-T, Prokurori kundër Millutinoviçit dhe të tjerëve, transcript i dëshmisë së Lubisha Dikoviçit, 11.12.2007.

¹⁵ TPNJ, Komanda e brigadës së 37 të motorizuar, komandant Lubisha Dikoviç, 1.05.1999.Raporti mbi realizimin e aksionit „Kamenica“ (MKSJ, IT-05-87:Milutinovic et al, Exhibit 5D01036).

dhe Baks, kanë vrarë së paku 150 civil shqiptar të cilët nuk kanë marrë pjesë në armiqësi (pika 4. dhe 5. Dosja L.D)¹⁶.

8. Vendosja e kontrollit në komunat e Glllogoc/Glogovac dhe Skënderaj/Srbica

Me datë 4.05.1999 komandanti i brigadës së 37-të të motorrizuar Lubisha Dikoviç e ka njoftuar komandantin e korpusit të Prishtinës që (shqiptarët) banorë civil janë vendosur në kontroll nga ana e njësisë dhe është nënshkruar. Ka raportuar së në Skënderaj/Srbici gjenden 4.981 banorë civil „nga të cilët 380 të aftë për luftime të cilët janë ndarë dhe mbrojtur fizikisht në OŠ“. Në raportin e njëjtë komandanti i brigadës së 37-të të motorrizuar thekson se në fshatin Glllogar/Globare kanë mbetur 291 pesona civile në fshatin Qirez/Ćirez 230, në fshatin Shtuticë/Štutica 150, në fshatin Çikatovë e Vjetër/Staro Čikatovo rreth 500 gra, fëmijë dhe të moshuar¹⁷.

Sipas të dhënave të FDH-së më 1.05.1999 pjesëtarët e UJ-së/MPB-së i kanë nxjerrë rreth 130 shqiptarë të rritur nga xhamia e Qirez/Ćirezu, dhe i kanë dërguar në Çikatovë e Vjetër/Staro Čikatovo, ku në grupe i kanë pushkatuar¹⁸.

Me datë 12.05.1999 përfaqësuesi i Komandës së brigadës të 37-të të motorizuar ishte në fshatin Çikatovë e Vjetër/Staro Čikatovo. Nga shqiptarët që kishin mbetur ka kuptuar se pjesëtarët e UJ-së i kanë vrarë nëntë banorë¹⁹.

9. Rishqyrtimi i emërimit dhe përgjegjësia e Lubisha Dikoviçit

FDH fton presidentin e Republikës së Serbisë që të shikojë në mënyrë të kujdesshme dokumentet ushtarake dhe gjyqësore (TPNJ) të cilat degradojnë dhe shpiejnë në përgjegjësinë personale dhe komanduese të gjeneralit Lubisha Dikoviçit dhe ta anulojë emërimin e tij në detyrën e Shefit të Shtabit të Përgjithshëm të ushtrisë së Republikës së Serbisë.

Dokumentet e TPNJ në formë integrale janë të qasshme në: www.hlc-rdc.org

¹⁶ Baza e të dhënave, FDH, deklaratat e 82 dëshmitarëve në periudhën nga viti 1999 deri në vitin 2007.

¹⁷ TPNJ, Komanda e brigadës së 37-të të motorizuar, Raport, komandant Lubisha Dikoviç, 4.05.1999 (TPNJ, IT-05-87:Milutinovic et al, Exhibit 5D01080).

¹⁸ Baza e të dhënave FDH: deklaratat e 68 dëshmitarëve, të dhëna FDH-së në periudhën kohore nga viti 1999 deri në vitin 2007.

¹⁹ TPNJ, Komanda e brigadës së 37-të të motorizuar, Raport mbi gjendjen në Glllogoc/Glogovcu, 13.05.1999 (TPNJ, IT-05-87:Milutinovic et al, Exhibit 5D01086)